

POTOPA

Napsal: HENRIK SIENKIEWICZ Velký historický román

Leč právě proto Burhard Mueller chtěl Čenstochové brzo konec němíti. Věděl s sebou devět tisíc vojáků, převážně pěchoty, a devatenáct děl. Měl také dva prapory polské jízdy, ale na tu počítati nemohl, jednak proto, že jízdy k útoku na tvrz na skále stojící užiti nemohl a jednak proto, že lidé šli neradi a už předem prohlásili, že v tom boji účastenství mítí nechtějí. Šli spíše proto, aby pro případ dobytí tvrzi je uchránili před loupeživostí vítězů. Tak aspoň vojákům plukovníci říkali, šli, protože Švédové poroučeli, neboť všechna vojska téměř byla v jeho rukou, i musila být poslušna.

Z Veluně do Čenstochovy je cesta krátká. Dnem 18. listopadu mělo počítí obléhání. Leč generál švédský počítal na to, že nepotrvá než několik dní a že vyjednávání se bude zvršit zmoením.

V ten čas kněz Kordecki připravoval duše lidské. Přistupováno k obrádkům jako o velkých radostných svátcích, a kdyby nebylo nepokoje a bledosti na některých tvářích, bylo by lze míti za to, že lidé ti očekávali veselé „al-leluja“. Přeovor sám sloužil mše, na věžích všemi zvony zvonil. Po mši nepřestávali pobožnost — neboť, po hradbách procházela krásná procesí.

Kněz Kordeckého, nesoucího nejsvětější svátost, vedli mečnick sieradský a pan Petr Czarniecki. Napřed šla pachelolata v komžích, nesoucí kaditelnice na řetízících, v nichž zapáleny byly kadidlo a myrha.

Před i za baldachýnem kráčely řady bíle oděných mnichů s hlavami k nebi obrácenými, lidé různého stáří, počínaje většinou kmety až po mladíky, kteří sotva do noviciátu vstoupili. Žluté plaménky svíce chvěly se na větru, a oni šli a zpívali, ponořeni v Boha, jakoby pro nic na světě smyslu a porozumění neměli. Za nimi bylo viděti podholené hlavy šlechticů, uplakané oči žen, ale klidně pod slzami, vírou a nadějí nadšené. Šli pak lidé selští v dlouhých hazukách, dlouhovlasí, prvními křesťanům podobní, malé děti, děvčata i chlapi mezi davem spojovali své andělsky tenké hlásky s celým shorem. A Bůh slyšel tu píseň, tento výlev srdce, toto utíkání z pod útisku pozemského pod jedinou ochranou křídel Božích. Vítr utíchl, ozdužilo se uklidnilo, nebo se vyjasnilo, a podzimní slunce rozlilo lahodné, bledězlaté, teplé ještě světlo svoje na zem.

Přívod oběhl hradby, leč neprošel se, nerozprašoval, šel dále. Páprsky od monstrence padaly na přerov tvář, jež jim se zdálo býti rovněž zlatou a zářící. Kněz Kordecki měl oči přivřené, na ústech spočíval mu přímo nadpozemský úsměv štěstí, sladkosti a opejení; duší byl v nebi, v jasnostech, v odvčém veselí, v nerušeném pokoji a klidu. Leč jako by byl obdržel odamtandit rozkazy, aby nezapomněl na evrkev pozemskou, na chrám, na lid, na tvrz a na hodinu, která nadejdeji měla, chvílemi se zastavoval, otevíral oči, zvedal monstrenci a žehnal.

Žehnal lidu, vojsku, korouhvím podobným rozkvětým květinám a mňahněm se barvami duhy, žehnal děla, koule olovené i železné, žehnal prach i zbraně i hromady nářadí, slušičichu k odrážení útoku. Žehnal viskám v dálece ležícím, žehnal severu, jihu, východu i západu, jako by chtěl na celé okolí rozestřítí moe Boží.

Bila druhá hodina odpolední. Procesí bylo ještě na hradbách. V tu chvíli na obzoru, tam, kde se zdálo, že se nebe se zemí stýká, ukázaly se siné mlhy, a v těch mlhách se cosi mihalo, cosi pohábo se hýbati, ukazovaly se jisté tvary z počátku matné, které ale stále nabývaly více výraznosti. Náhle rozlehl se křik v procesí.

— Švédové! Švédové jdou!
Potom nastalo ticho, jako by byly ztuhly srdce i jazyky. Jenom zvony zněly dále. A v tom tichu ozval se hlas Kordeckého, zvučný, ale klidný:

— Bratři, radujte se! Hodina vládnutí se přibližila!
A po chvíli dodal:
— Pod svou ochranu se utíkám, Matko, Paní, Královno naše! Mrak prachu, v němž se Švédové blíhali, měnil se v nesmírnou

hada, který se plížil stále blíže. Stácel i roztácel se, časem se zalaskl kovovým leskem, časem nabyl barvy tenké.

Brzy ale obránci Jasně Hory mohli nepříteli dobře rozeznati. Napřed šla jízda, za ní čtyřstupy pěchoty, každý pluk tvořil dlouhý obdélník, nad nímž vznášel se menší obdélník z kopí, třetíech nad hlavami vojáků. Dále za pěchotou vlekla se děla, s ústiti skloněnými a na zad odvrácenými. Černá nebo zažloutlá jejich těla zlověsně se leskla v slunci. Ještě dále za nimi jely po nerovné cestě vozy se spíží, se stany a s vojenským náčiním.

Hrozný, ale pěkný byl pohled na tento pochod pravidelného vojska, jež jako pro postrach defilovalo před očima obránců Jasně Hory. Potom se od celku odtrhla jízda, jela klusem, polybnje se jako vlna větrem lhaná. Ihned se rozpádla na několik větších i menších částí. Některé oddíly přiblížily se k tvrzi, jiné okamžitě se rozejely po okolních viskách v honbě za lupem. Jiné oddíly počaly objížděti tvrz, prohlížeti hradby, zkoumat okolí a zmoenovat se nejbližších budov. Jednotlivci projížděli se stále, se kůň mohl stačiti, spěhajíce k jednotlivým skupinám pěchoty, oznamující důstojníkům, kde je možno pěchotu postaviti.

Dusot a ržání koní, volání, šum několika tisíců hlasů, rachot děl, dopadaly zřetelně k sluchu obležených, kteří dosud klidně stáli na hradbách, jako by na podivně pohložice udivenými zraky na veliký ten ruch a na víření vojsk nepřátelských. Došly konečně pěší pluky a počaly blouditi kolem tvrzi, hledajíce nepřítelůvých slávek k opevnění se v posicích zvolených. Jiní udeřili hned na Čenstochovku, na dvůr přiléhající ku klášteru, v němž nebylo vojska, jen se dleli tam byli uzavřeni v chalu-pách.

Pluk Finnů, který tam první dopadl, udeřil vztekle na bezbranný lid, vojáci vytahovali sedláky z chalup za vlasy, ti, kdož se stavěli na odpor, byli ihned vražděni; jízda udeřila na lid a rozehnala ho na všechny strany.

Parlamentář švédský, zatroubiv před kostelem, oznámil vůli generála Mullera, ale obránci při pohledu na vraždění lidu a na surovost vojáků, řadících v Čenstochovce, odpověděli pabou z děl.

Nyní, když obyvatelstvo domácí bylo vypuzeno ze všech nedalekých stavení, a když se v nich rozložili Švédové, bylo třeba zničiti je co nejdříve, aby nepřítel, chráně se prý duše tohoto velkého vládce, za nimi, nemohl klášteru škoditi. Zaděly tudíž hradby klášterní kolkolem jako boky lodě, bouři obklopené. Hukot děl trásl ozdužím, až se klášter chvěl v základech svých, a okna kostelní i klášterní řinčela. Ohnivě koule v podobě obláčků, opisující zlověstné oblouky, padaly na švédské útulky, lámaly kroky, střešy a stěny, a ihned sloupy dýmu se zvedaly z míst, do kterých koule podaly.

Požár zachvátil stavby.

Sotva rozložené pluky švédské přehaly se jim stačil dech z budov a nejistoty jsou v nových posicích, přeházely s místa na místo. Nehad počel se mezi ně vkrádati. Od klížena neopověněná dosud děla, a byla uheřnána. Mueller byl překvapen, nenadál se ani takové ho přijeti, ani takových střešů na Jasně Hoře.

Nastávala noc, a jelikož potřeboval zavěsti pořádek ve vojsku, vyslal trubače s poshubou o klid zbraní.

Otevře svolili ihned. V noci však spalen byl ještě ohromný špejchar s velikými zásobami píce, ve kterém stál pluk vestlandský.

Požár zachvátil budovu tu tak rychle, a koule dopadaly jedna za druhou tak přesně, že vestlandští nestačili odnáseti ani muskety, ani náboje, které také v ohni vybuchly, rozněhající daleko široko planoucí věchty.

Švédové nespali té noci, činili přípravy, sypali náspý pod děla, sypali hlinu do kosů a pořádku si tábor. Vojsko, až tolik let vojensky vyvykalo a z tolika vojen si zkušenosti odneslo, a z povahy bylo přičinlivé a vytrvalé, nečekalo radostné následujícího dne! První den

přinesl pohromu.

Děla klášterní způsobila tak značné škody, pokud šlo o lidi, že nejstarší vojáci se za hlavy brali, připisující pohromu neopatrnému obežítí pevnosti a zhytečenému přiblížení se ku hradbám.

Leč ono jtro, byt i by bylo přineslo vítězství, neslibovalo slávu, neboť čím bylo dobytí nezvané tvrze a kláštera pro dobyvatel taklika měst znamenitých a stokrát lépe opevněných? Toliko touha po bohatém lupu udržovala ochotu k boji, ale za to onen dusivý strach, s kterým sprátené se Švédové polské prapory šly pod Jasnou Horu, přecházel i na Švédě. Jen že jedni se chvěli před vzpomínkou na svatokrádež, druzí pak obávali se něčeho neurčitého, co sami si vysvětliti nedovedli, proč měli jen jediná slova, kouzla, čary. Věřil v ně sám Burhard Mueller, jak v ně neměli věřiti vojáci?

Pozorováno hned, že kůň, na němž se Mueller blížil ke kostelu sv. Barbory, náhle se zastavil, do zadu sedal, rozevřel čhřípí a říč, nechtěl ku předu jiti. Starý generál neukázal na sobě strachu, a však následujícího dne určil místo ono knižeti Hessenskému a sám postoupil s většimi děly na stranu severní, ku vsi Čenstochové. Tam dal po celou noc sypati náspý, aby z nich z rána na klášter udeřil.

Sotva se rozednilo, počal boj děle; tentokrát první zahušela děla švédská. Nepřítel nedomníval se, že hned učiní průlom do hradeb, aby jim útokem vtrhl do opevnění, chtěl jen polekati, kostel a klášter zasypati koulami, vzníti požár, pokřoditi děla, pobit lidi a rozkřít střeš.

Na hradby vyšlo opět procesí, neboť nie tak neposlňovalo bojující, jako pohled na svátost oltářní a na klidně jdoucí mnichy.

Klášterní děla odpovídala rachotem na rachot, blyskavicí na blyskavicí, se lidem síly stařily. Zdálo se, že se země třese ve svých základech. Može dýmu rozšířilo se nad klášterem a nad kostelem.

Jaké to byly chvíle, jaké to byly podivné pro lid (a mnoho takových bylo ve tvrzi), kteří nikdy dosud se nedřvali do krvavé tváře války.

Onen hukot neustávající, blysk kavicí, dým, vytí koulí svištěcích povětřím, strašlivý chechtot granátů, duté údery koulí do stěn třesk rozbitých oken, výbuchy třaskavých koulí, sykot letících střepin jejich — chaos, zničení, peklo!

Ani chvíli odpočinku a oddechu pro prsa dýmem zplata udušená, stále nová množství koulí, a za všeobecného zmatku ozvalo se na různých stranách tvrze, kostela a kláštera volání:

— Hoří! Hoří! Vodú! Vodú!
— Na střeších pohrabáci! Pla- chet více! Vodú! — voláno s jedné strany a s hradeb volali vojáci: — Dělo vyše! vyše! Mezi stavení! Pal!

Okolo poledne se dílo smrti ještě více zmožilo. Mohlo se zdáti, že oči švédské — až dým opadne — užit jenom hromadu koulí a granátů místo kláštera. Prach ze stěn, do nichž koule stále vřázeily, vystupoval spolu s dýmem a zasloňoval vše vřkol. Kněží vyšli s reliquiemi ke hradbám, prosíce, aby koutouče prachu a dýmu nepřekážely v obrábě.

Hukot děl byl přerušován, ale zdálo se býti oddechováním unaveného báječného netvora.

Náhle ozvaly se na věži, po loňském požáru nově vystavené, zvuky trub, hrajících milou melodii podobné písně. Píseň s hůry splyvala, bylo jí slyšeti všude vřkol, až na náspěch švédských. Ke zvuku trub připojily se brzo hlasy lidské, a v ryku, hukotu, svistu, třeskotu a rachotu rozléhala se slova:

— Přispěj nám, o matko naše, všichni s vroucím srdce žádáme —

A opět vybuchlo několik granátů, třesk krokví a výřkřik: — Vodú — zazněl, a znovu splyvala píseň jako při slavnostní pobožnosti!

Vyzádej od Boha potěšení, o račiž nám svoji přímluvou — vždy štědré býti nápomoenu!

Kmitie stoji na hradbách u děla proti vesnici Čenstochové, ve kterém měl Mueller své stanovité a odkud dopadal nejhustší dešť koulí, odstřelil méně obratného střešce a sám počal pracovati. A pracoval tak rychle, že bzo — až byl listopad a den chladný — shodil se sebo kůže i kabát a toliko v kalhotech a v košili zůstal.

Ládem s vojnou neobeznámeným roztlo srdce při pohledu na tohoto bojovníka, pro něhož vše to, co se dělo vřkol, onen ryk děl, hejna kulí, zničení, smrt — zdálo se býti obvyklým žvitem, jako ohně při salamandry.

Byl zamračen, z očí sršel mu ohně, tvář jeho se rděla a svřtla jakous divokou radostí.

Každou chvíli se nachýlil nad děla, všecek zaujat mřením, všecek oddán boji, na nic nepamatujič, mířil, nakloňoval, vzpřimoval se a vždy po chvíli vykřikl: „pal!“ a když Soroka příkládal lum, odběhl stranou, aby přihlédl, jaký účinek rána míti bude, a kam by opět zaměřiti měl. Kdekoli zahlédl hustší zástup vojáků švédských, drtil ho ramon z děla jako úderem hromu. Chvílemi propukl v smích, když způsobil větší zničení než obvyčejně. Koule lítaly nad ním, vde něho, ale on nepohlédal na žádnou; náhle po výstřelu odskočil stranou, upřel oči do dálky a vykřikl:

— Dělo rozbito! Teď tam jen tři kusy hrají.

Do poledne si ani neoddechl. Pot se mu líl s čela, z košile mu vycházela pára, tváře měl sazeni náplněné, jen oči v nich stále více plály.

Petr Czarniecki obdržoval obratnost jeho ve střelbě a několikrát mu řekl:

— Pro vás není vojna novinou! To je hned viděti! Kde jste se tak vyučil?

O třetí hodině na baterii švédské druhé dělo umlko, rozbito jsou dobrou Kmitieovou ranou. Ostatní děla po chvíli stažena byla s náspý. Patrně uznali Švédové, že posice jejich je neudržitelnou.

Kmitie si z hluboka oddechl. — Odpočíte si — řekl mu Czarniecki.

— Dobrá! Chee se mi jistí! — odpověděl rytíř. — Soroko! Dej mi, co mám po ruce.

Starý strážmistr odběhl rychle. Přinesl kořalku v plechové nádobě a uzenou rybu.

Pan Kmitie počal chtivě jíst, pozvedaje čas od času oči a hledě na granáty opodál přeletující, jako by se díval na vrány.

A lítalo jich dosti, ne od Čenstochovy, ale právě z opáčné strany, zejména všechny ty, které přelétaly přes klášter a přes kostel.

— Mají špatné střeše, přilíhí vysoko zvedají děla — řekl pan Ondřej nepřestávaje jísti. — Hledte, všechno přelétá a nepadá na nás.

Slovím tēm naslouchal mladý mnich, asi sedmáctiletý hoch, jenž sotva do noviciátu vstoupil. Prve ustavičně podával koule při nabíjení a neustupoval, ac se v něm každá žilka třásla strachem, neboť viděl poprvé vojnu. Kmitie nevšlowně mu imponoval svým klidem, a on nyní uslyšel slova jeho mimo- volně k němu přistoupil, jako by chtěl hledati ochrany pod perutěmi té jeho síly.

— A mohly by k nám doletět z oné strany? zeptal se.

— Proč ne? — odpověděl Ondřej. — A proč se, milý bratříčku, tak bojíš?

— Pane! — odpověděl mladík, všecek se třesa — představoval jsem si vojnu strašnou, ale nemyslí jsem si, že by byla tak strašná!

— Každá koule nezabíjí, jinak by už na světě nebylo lidí, protože by matky nestačily roditi.

— Nevějce, pane, mám strach z oněch koulí ohnivých, z oněch granátů. Proč praskají s takovým hukotem? Panno, Matko Boží, pomoz! . . . tak ukrutně lidí zraňují!

— Vysvětlím ti, ostatně snad také na příklad uvidíš. Nuže, koule je železná, uvnitř dutá i plná prachu. V jednom místě má dosti malý otvor, ve kterém je zátkka z papíru nebo ze dřeva.

— Ježíši Nazaretský! zátkka? — Nu, ano, a v té zátee je doutnák zapálený. Padne-li koule na zátku, vřazí ji do sebe, prach se vzníti a výbuch nastane. Mnoho koulí však nepadne na zátku, ale to nšskodí; neboť doutnákem ohně k prachu přece dojde, a výbuch nastane později.

Náhle napřáhl Kmitie ruku a rychle řekl: — Ježíši! Maria! Josefo! — vykřikl mladistvý mnich při pohledu na granát, jenž právě dopadl.

Granát padl na prostanství a pohybuje se vřivě, poskakoval po dláděním, táhna za sebou modrý dým, obrátíl se několikrát a stočil se pod zeď, na které seděl, do mo- kreho písku.

Padl na štěti zátku vzhůru obráčenou, leč doutnák neuhasl, neboť dým vystupoval dále, — Na zem! Na tváře! — počaly

Krajany zavítavši do
PRAGUE, NEBRASKA
solidně obslouží
Brož a Dumber Auto Co.
majitelé obchodu
automobily, jakož i všemi zásobami a součástkami.
Prodávají: Buick a Ford automobily.
Phone 38 Prague, Nebraska

Václav Kozák
vlastní mořeznický a uzenářský
denní závod
2705 SO. 10. STR., OMAHA, NEBR.
Zasoby keratvého masa, jakož i veliké vyrobky uzenářské té nejlepší jakosti. Zkuste koupiti u něho jednou a zajisté, že podruhé přijete zase. Objednávky možno učiniti teletem fonem: Douglas 4733.

Oznámení.
Přijme si oznámit učinil bráček a přiměřenému Omahského tvrzi, že jme získal krajanu Henryho Doležala co vzpomněného produktora hovězího dobytka. Krajan Doležal až nyní získal čestným, neb již po 11 let působil v tomto tvrzi. Někdy se upříti, že je upřísněn Čechem a v jeho ohledu dubě žitím. V minulosti jme vyjednali uspořádání prodeje pro sta krajanů a i na dále si budeme vážit přízně vše. Tel. Váš ústředím je Vaše sňmy vždy by- ty i na dále bůžet našim záhy. Příte řezny na anglicky, a radosti Vám vždy potěšíme.
JOSEPH BLISS
kommissionář živym dobytkem.
230-232 New Exchange Building
Long Distance Telefon No. 300 SOUTH OMAHA, NEB.

F. DVORÁK, prodávac věpř. ART. ROGERS, prod. dobytka.
AL. POWELL, prodavac ovcí.
Dvořák Commission Co.
Telefonujte neb píšte nám a dostanete bezodkladnou odpověď.
Tel. No. 607 — Res. Phones: So. 2118 — So. 3780.
Room 216 Exchange Bldg., SOUTH OMAHA

HULSE & RIEPEN
16. a Jones ul.
Pohrobčníci a Balsamovači
Veškerá naše obsluha jest prvě třídy a spolehlivá. Rakve prodáváme za poměrně levné ceny. Za uspokojení ručíme. Neopomněte místo.—15f

Frank Svoboda
Umělecký závod
POMNÍKOVÝ
Největší
sklad pomníků
ve Spojených Státech
1215-25 So. 13th Str.
OMAHA, NEBR.
Phones:
Office: Douglas 1872.
Residence: Douglas 5216

Závod pohrobniční a balsamovačský
Frank a Dorota Jandovi
pohrobniční a balsamovači
č. 1235 již. 13. ul., Omaha, Nebr.
Rakve u nás oděruje jenější a více klobuky ve městě.

DOBŘÉ PIVO JEST ZNAMENITÝ LÉK
FREMONT BREWING CO.
FREMONT, NEBRASKA,
vyrábí a lahvuje Pilsenské pivo. Co se týče chuti a jakosti, jest nejblížším importovanému.
Součástky tohoto piva, nejlepší slad, dělán z nejlepšího ječmene v našem pivovaru a pravý český žatecký chmel jest používán. Obsahuje 3 procenta líhu a jest doporučován mnohými lékaři.
Cheete-li sobě pochtinati, objednejte sobě jednu bednu.

E. H. Vrána & Co.
architekti a inženýři.
Vyhotovali plány na všeho druhu budovy — velké obnoverobné obchodní budovy, školy, kostely a jnd. Inženýrskou práci jako stoky a potrubie.
Uradovna: 778-77 Brandeis Bldg., OMAHA, NEBR.

Grocery obchod
V CIBEL 1242 ŽIŽNI 13. ULICE
(každému známý Hvaldův Itor)
býval nové opravil a vsemu čestnými zásobami všeho druhu grocerie zásobil nový majitel
JOSEF J. SCHNEIDER
Veškeré zásoby jsou zaručeny a budou prořváány za ceny tak nízké jaké jsou ve městě. Zboží se dováží a objedávky možno učiniti též telefonem. Zavolejte Douglas 1824.